

זקני ציון חוזרים

הן פעם לא יכולתי להתאפק. קראתי לעבר החיים הנכבדים, שנהרו אל דלת היציאה: "האם זוהי הציונות שלכם?" עשר דקות לפני כן היה האולם כמעט ריק. כחריסר חיים הקשיבו לחיכות רדום בין יוסף אלמוגי ופינחס ספיר. הנושא: "בעיות העליה". אפשר היה לחשוב כי בכנסת, שחבריה מתחרים ביניהם בהתלהבות ציונית, יביא נושא כזה לנוכחות מלאה. אבל דיבורים לחוד, ומציאות לחוד. מעטים הקשיבו לדברי אלמוגי, שנימק את הצעתו לדון במליאה על הסיבות להתמעטות העליה. ספיר, כממלא מקום ראש הממשלה, התנגד לכך בנימוקים של מהיכר. נהרו פנימה. הם הצביעו חוץ כדי ריצה, הליכה ועמידה. חיי חרות אריה בן אליעזר, שגם הוא היה בין הנכנסים, קרא לעבר היוזר בעליצות: "אולי אפשר להכות עד שכולם יכנסו?" לפי הפרוטוקול:

היוזר ישראלי ישעיהו: ... אבקש את העומדים לשבת. יש תקדים שלא מונים את קולות העומדים. **אבנרי:** אולי צריך לסגור את הדלת כשמתחילים בהצבעה? זה לא לכבודו של הביתו היוזר ישעיהו: אולי. אין תקדים כזה. הבית הציוני דחה ברוב של 35 נגד 22 את ההצעה לדון במליאה על בעיות העליה. אנחנו, שאיננו מגדירים את עצמנו כציונים, הצבענו בעד הדיון במליאה!

כמה רגעים של מתיחות

רגע המותח ביותר בא לנו, בשבוע שעבר, בעת דיון על עניין צודי לכאורה: **בחירת שני נציגים של הכנסת לועדה למינוי שופטים.** ועדה חשובה זו מורכבת מנציגי גופים שונים, ובכללם שני נציגי הממשלה. נציגי הכנסת היו צריכים להוסיף לה גוף על-מפלגתי, להודיש את איתנות השופטים בממשלה.

סעד לנוזקק-או למפד"ר?

כבוד השר דיבר על המחסור באמצעים — ואנו מצטרפים בהחלט לדעתו שלששה זה חייבת המדינה להקדיש הרבה יותר אמצעים, במקום הביזבוז הביורוקראטי הקיים ברחבי תקציבה של הממשלה, שהיא ממשלת סעד למנגנון. אולם מעבר לבעיה הכספית, קיימת הבעיה של חוסר מדיניות סעד ברורה ומגובשת, שתנחה את הממשלה לגבי כל המשרדים הפועלים בשטח הסעד.

בוויכוח על האבטלה הרמנו את קולנו כדי להתריע נגד העתל המשווע הסמוך באיזורים ביטוח-אבטלה. והנה בא היום שרהסעד ומכשר לנו כי מצב האבטלה עתיד להביא להגדלה ניכרת של תשלומי-הסעד הדרושים.

האם זהו הפתרון המוכר? האם אדם המפוגל לעבור, הרוצה לעבוד, צריך להפוך לנוזקק סעד, תחת לקבל את הזכות הנחוגה בכל מדינה תקינה, זכות של ביטוח?

ענייני הסעד מפורטים בין כל מיני משרדים ממשלתיים, בלי הגיון רב, פחות או יותר כדי המיקרה והמקרה-המימכר הקואליציוני. מן הדין היה לרכז את כולם תחת גג אחד — ובראשות שר מרכזי לשרותים סוציאליים.

שר כזה היה מגבש את המדיניות האחידה, שעל הצורך בה רק רמז היום כבוד השר. דהיינו: שמדינת ישראל צריכה להכתיב לכל אדם, בתוקף החוקה שצריכה להתקבל, קיום מינימלי, בסטנדרט שיוקבע מראש ולכוון את מעשיו המדינה כך שקיום כזה יתאפשר לכל אדם.

פירוש הדבר: ביטוח לאומי ממש; ביטוח אבטלה; ביטוח בריאות ממלכתי (כולל אישפוז ממלכתי); אבטחת הזכות למזון, לביגוד, לדירה, לחינוך; ביטוח זיקנה, נכות ומחלה. כבר ישנו בישראל התחלות לחלק מאלה. אולם אין זה מספיק — לא בהיקף, ובחודאי לא בגובה התשלומים הניתנים לניזוקק. התמיכה המוענקת כיום על-ידי לשכות-הסעד היא אפסית, ואינה מאפשרת אף קיום של רעב — 61 לירות גרש, כדי לקבל פעמיים 61 לירות, דהיינו 122 ל"י. האם יש הצדקה לכך כי זוג הורים, שהגורל התאכזר בו ונולד לו ילד משגר, צריך לשלם, ולוא אפילו חלק, למצן חינוכו והחוקתו במוסד? מדוע יש חינוך-חינם לילד נורמלי, ואין כזה לילד מוכה-גורל?

יש דיבורים, אין מכשירים

כבוד היושב-ראש, לפי פירוט משרד-העבודה הבינלאומי הוציאה בריטניה לפני שש שנים לצורכי ביטוח לאומי, קיצ בות משפחתיות, בריאות ציבורית ועזרה לנכים 10.7% מן ההכנסה הלאומית, קנדה 9.1%, אוסטרליה 8.1%, גרמניה המערבית 21.4%, צרפת 18.5%, איטליה 16.1%, שווייץ 11.1% דנמרק 11.1%. ממשלת ישראל הוציאה בשנה שעברה לצרכים אלה בערך שני אחוזים, ובמדינה כולה הוצאו על צרכים אלה כ-6% מן ההכנסה הלאומית.

הבאנו לארץ הזאת עלייה המונית. עלייה זו הביאה, כפי שציין כבוד השר, גם לעליית צורכי הסעד. לפי מיטב הכר-תנו, אין הדבר משתקף בתקציבה של הממשלה, המרכה כל כדי לומר על עלייה וקליטתה.

לא די בסיסמות של עלייה, וגם לא די בעליה עצמה — יש צורך בהכנת הכלים הדרושים להתמודדות עם הבעיות הכרוכות בכך.

כבוד היושב-ראש, אנו מפקקים ביכולתו של המישטר הקיים לעמוד בכך.

שיתוף הפעולה בין אנשי המפד"ל במשרד-הסעד לבין אנשיה במחלקות-הסעד המקומיות יוצר מעגל כמעט סגור, הנותן למפלגה שליטה בלעדית על ציבור עצום ועל מקורות כספיים עצומים.

איך מנוצלת שליטה זו? מפעם לפעם מגיעות לאוזני הציבור ידיעות, המגלות ספח מן העושה. למשל: במשרד הסעד קיימת קרן מיוחדת. השליטה על קרן זו אינה בידי הלשכות המקומיות. בזמנו, וכנראה גם עכשיו, מחתימים מזכירי המפד"ל בערב הגהת-הפסח אנשים ביישובי ישראל השניה על בקשות תמיכה. הפניות היו מועברות במרוכב, והמשרד היה מוציא צ'קים גלובאליים. צ'קים אלה היו נשלחים למזכירי המפד"ל, שהיו דואגים לחלוקתם... **שלמה יעקב גרום** (אג"י): תוצאות הבחירות אינן מראות זאת!

אורי אבנרי: תיכף אגיע לנושא זה. מובן שפעולה זו נשאה אופי מפלגתי מובהק. היא הוכיחה את כוח המפד"ל, ובעיקר את כוחם של עסקני סיעת למיפנה. התוצאה נתגלתה ביום הבחירות.

שלמה יעקב גרום (אג"י): הם קיבלו בבחי"ר רות האחרונות פחות ק"י לית.

אורי אבנרי: כנראה לא נתנו מספיק.

● קיים אירגון בשם מיפנת"ה, המספיל בעיקר ב"נוער השכונות. אירגון זה הוא למעשה מוסד מוסווה של תנועת בני-יעקב. ה"זוכה בצורה זו לתמיכה ר"בה מידי משלם-המיסים.

● קיימת עדיפות ברורה בהחזקת קרובי משפחה של עסקני המפד"ל במוסדות הנתמכים על-ידי משרד-הסעד, ו"כמוכן שמעדיפים תמיכה במוסדות דתיים על תמיכה במוסדות חילוניים.

● השליטה על משרד-הסעד איפשרה השתלטות אנשי המפד"ל על מוסדות-צדקה, ועל הרכוש הרב של מוסדות אלה. לאחרונה הוזכר בקשר לכך מושב הזקנים בירושלים. המשרד השתלט על הקדשים יהודיים, ובמסווה של הקדשים אלה זכו גורמים פרטיים, הקרובים למפד"ל, לטובות הנאה.

אפשר להרבות ברשימה זו, בלי סוף. אולם העיקר הוא שלציבור עצום זה של נזקקים — למעלה מ-400 אלף נפש שעובדות תחת ידי משרד-הסעד בשנה אחת, בצורה זו או אחרת — מופיעה המפד"ל (ולא המדינה בתור שכזו) כשליט לשבט ולחסד.

זהו כוח פוליטי עצום — והוא מקביל לכוח שמקנים משרד-הממשלה אחרים למפלגות אחרות, על פי החלוקה ה"פיאודלית" המקובלת.

דרוש שר לשרותים סוציאליים

אדוני היושב-ראש, היינו רוצים להקדיש את הנקודת המעטות שנתת לנו לנקודת-התורפה של כל מערכת-הסעד ה"ממלכתית.

להלן נאומי של ח"כ אורי אבנרי בדיון הכללי על משרד-הסעד:

אדוני היושב-ראש, שמונה חברי-כנסת נכבדים, **יעקב כ"ץ** (פועלי-אגודת-ישראל): לא ספרת טוב. יש מניין שלם, אם אתה מכניס את עצמך למניין. **אורי אבנרי:** ברצוננו להפריד בדברינו בין שני מש"ר-הסעד:

משרד-הסעד המקצועי, הסועד את הנוזקקים, ומשרד-הסעד המפלגתי, הסועד את מפלגתו. יש להביע מקרב לב את הוקרת הציבור לעובדים המסור, העושים ימים כלילות כדי להקל על סבל הנוזק — העיוור, הנכה, הילד המפגד ומשפחתו, הזקן, חסר-האמצעים. זוהי עבודה קשה, מפרכת, ובה עוסקים רבים ממיטב עובדי-הציבור, נוסף על המתנדבים והמתנדבות הפזורים בכל רחבי הארץ.

כל הכבוד להם. בצד צוות חיובי זה, המשובץ בחלקו במשרד-הסעד, קיים המנגנון המפלגתי.

אילו קם בארץ מכוון-מחקר, לשם חקירת הפיאודליזם המפלגתי המהווה את המישטר הקיים, היה משרד-הסעד יכול לשמש לו דגם מייצג שאין שני לו, זולת משרד-הדתות.

אחוזה למפלגות הדתיות

מיום קום המדינה, נמסר משרד זה כאחוזה בלעדית למפלגות הדתיות.

המשרד הוקם בשלושה רבדים. שרהסעד הראשון היה הרב איצ'ה-מאיר לוי, שדאג להחזרת אנשי אגודת-ישראל וחסידיו גור... **שלמה יעקב גרום** (אגודת ישראל): מה רע בזה? איך עשו אחרים?

אורי אבנרי: אחריו בא השר חיים משה שפירא. ש"כנסים למשרד את אנשי מפד"ל מסיעתו. אחריו בא השר הנוכחי, שדאג להכניס למשרד את אנשי המפד"ל מסיעת למיפנה.

היתה רק תקופת-ביניים אחת, בה נשמו אנשי-המקצוע לרווחה, ושהיתה להם חתור הזהב. זה היה כשנעזרה ה"מפד"ל מן הקואליציה, בתקופת הרב טולידאנו המנוח, ואז נמסר ניהול המשרד לידי הר"ר לוטן. אז נבדק הכל מחדש, בוטלו נוהלים מפלגתיים נפסדים. אך זה נגמר אחרי-שנה וחצי, והכל חזר לקדמותו, בהתאם למקובל במישטר זה. **שלמה יעקב גרום** (אג"י): מהר יש דיון על משרד-הדתות. אל תשכח!

שר-הסעד בורג: זוהי רק חזרה כללית בשבילו. **אורי אבנרי:** אל תפחד. נגיע גם אליו. איך מנוצל משרד-הסעד לצרכים מפלגתיים?

כך נסגר המעגל

המפד"ל עומדת על כך שמשרד-הפנים ימסר לה תמיד, כי באמצעות משרד-הפנים היא יכולה להעניק גיבוי למוע"צות הדתיות, המורכבות מעסקניה. הודות לשליטת המפד"ל במשרד-הפנים, היא שותפה רצויה בכל רשות מקומית. כאן נוטים אנשי המפד"ל ושר המפלגות הדתיות לקבל לידיהם את מחלקת-הסעד המקומית. כמעט בכל הרשויות המקומיות בארץ — וכמיוחד בערים הגדולות — מרוכזים תיקי הסעד בידי המפלגות הדתיות.